

благородний і відчула бичуючу сатиру люблячого засмученого народного горя» [11, с. 5]. Таким чином, ми бачимо, наскільки цікавими та насиченими були події, процеси в місті Балті в 1908 та 1910 роках.

Література

1. Одесские Новости. 1908. № 7644. Четверг. 19 (29) октября. С. 3.
2. Там само. № 7650. Четверг. 23 октября (5 ноября). С. 3.
3. Там само. № 7645. Пятница. 17 (30) октября. С. 4.
4. Юг. Наши корреспонденции. Балта // Одесские Новости. 1910. № 8107. Среда. 5 (18) мая. С. 5.
5. Там само. № 8122. Суббота. 22 мая (4 июня). С. 5.
6. Там само. № 8194. Четверг. 19 августа (1 сентября). С. 5.
7. Там само. № 8196. Суббота. 21 августа (3 сентября). С. 5.
8. Там само. № 8200. Четверг. 26 августа (8 сентября). С. 5.
9. Там само. № 8203. Воскресенье. 29 августа (11 сентября). С. 6.
10. Там само. № 8301. Четверг. 23 декабря (5 января). С. 4.
11. Там само. № 8305. Среда. 29 декабря (11 января). С. 5.

Буйбаров Олексій, Ганієв Тимур, Коваль Геннадій
(м.Миколаїв)

ІЗ ХРОНІКИ ПОДІЙ МІСТА МИКОЛАЄВА ОСЕНІ 1910 Р.

В статті вказано на перспективи Миколаєва як центру суднобудування російської імперії. Висвітлено різноманітні визначні події того часу.

Український прекрасний Миколаїв, разом з рідною Україною, переживав за роки свого існування самі різні події, періоди свого життя – розквіту, занепаду, сподівань та розчарувань. Всі ці події, процеси активно та регулярно було описано в газеті «Одесские Новости» в 1910 р, в основному в рубриці «Юг. Наши корреспонденции».

Людям властиво чекати кращого майбутнього, сподіватися на настання гарних змін, перемін. Сподівалися в 1910 р. і жителі, керівники Миколаєва на зміни.

З нагоди випуску першого паровоза, самостійно виготовленого на місцевих суднобудівельних заводах на замовлення залізничного відомства, у "Лондонському" готелі відбувся урочистий банкет [1, с. 5]. В Миколаєві місцеві морські «сфери» чекали найближчими днями, в середині жовтня 1910 р., прибуття до Миколаєва спеціальної комісії, якій доручено обстеження військово-морського порту і стану суднобудування. З чуток, приїзд комісії пов'язували із загальною ревізією морського відомства. Крім того, комісія мала оглянути адміралтейство, доки і суднобудівні заводи для остаточного

розв'язання питання про перенесення до Миколаєва із Севастополя центру вітчизняного суднобудування і про утворення в Інгульській бухті постійної стоянки суден Чорноморського флоту [2, с. 5].

Прокладання залізничних шляхів кардинально впливало на розвиток міст, населених пунктів. Біржовий комітет доручив в кінці жовтня своєму представнику на майбутній при міністерстві шляхів сполучення нараді представників відомств для складання плану робіт з поліпшення і розвитку водних сполучень Імперії відстоювати до останньої можливості інтереси Миколаєва. Головним чином, цікавить Миколаїв Південний Буг і Дніпровсько-Бузький канал. Біржовий комітет просить свого представника підкреслити на нараді всю важливість якнайшвидшого здійснення залізно-дорожньої гілки від станції Вознесенськ нової лінії Одеса-Бахмач до Вознесенської пристані [3, с. 5].

У місцевих морських сферах казали, що під час останнього перебування тут товариша морського міністра колезького асесора Григоровича і начальника Чорноморського флоту адмірала Бострема остаточно з'ясувалося, що Миколаїв стоїть зробити головним центром вітчизняного суднобудування і флоту. Враження, винесені вищими чинами морського відомства, – найбільш втішної властивості [4, с. 5].

У департаменті митних зборів виникло було питання про перенесення центру митного огляду суден до Миколаєва і скасування очаківської митної застави. У миколаївських біржових колах проект зустріли співчутливо [5, с. 5].

Розглядалися і військові частини, розквартировані в місті. Миколаївське міське управління знайшло, що розквартирований тут Празький полк займає значно більші приміщення, ніж слід. З огляду на це міське управління звернулося до полку з проханням очистити деякі полкові приміщення, ухваливши припинити відпуск палива на ці приміщення [6, с. 6].

Велику жалобу в Миколаєві викликала смерть Л.М. Толстого. Робітники суднобудівних заводів, які припинили на знак жалоби за Толстим на день роботу, заводоуправлінням оштрафовані в половинному розмірі одержуваної кожним поденної плати [7, с. 5].

Миколаївське біржове товариство не залишилося глухим до загальної скорботи з нагоди смерті Л.М. Толстого. За пропозицією голови комітету Г.А. Властеліци біржове товариство вшанувало пам'ять великого письменника вставанням. Потім постановлено відправити вдові покійного телеграму. Службовці біржового комітету відправили особливо таку телеграму на ім'я Чорткова: "Вічна пам'ять печальнику народної темряви і людського горя". Біржовий комітет входить з особливою доповіддю про увічнення пам'яті Льва Миколайовича Толстого.

Трупа Писарєва, яка не скасувала вистави в день смерті Л.М. Толстого, відправила тепер до Ясної Поляни телеграму зі співчуттям.

Як відомо, робітники суднобудівних заводів були оштрафовані за припинення на день роботи з нагоди смерті Л.М. Толстого. Після переговорів із представниками робітників, які погрожували страйком, заводоуправління вирішило штраф скласти.

У магазині Колпа був вивішений у вітрині великий художній портрет Л.М. Толстого, що привертав погляди численних перехожих. Портрет був оповитий крепом. За розпорядженням влади портрет прибрали з вікна [8, с. 7]. Як і в більшості міст Росії, у Миколаєві місцева адміністрація абсолютно заборонила всякого роду громадські збори для вшанування та увічнення пам'яті Толстого [9, с. 6].

На початку листопада в Миколаєві відбулося декілька призначень. Юрисконсультом біржового товариства обрано пана Варшавера, а гоф-маклером – пана Кенігсберга [8, с. 7]. Замість М.М. Лепетича, який залишив через нездоров'я службу, товаришем директора миколаївського відділення одеського облікового банку було призначено головного бухгалтера І.А. Версе, а касиром Е.Я. Вальтера [8, с. 7].

В Миколаєві в жовтні також відбулося декілька моторошних самогубств, з різних причин та обставин. Повідомлено було 23 жовтня, що повісився в клозеті відомий у місті власник великої галантерейної крамниці на Соборній вулиці М. Каплан. Покійний страждав на невиліковну хворобу, і до того ж останнім часом у нього похитнулися справи [3, с. 5].

Також було повідомлено 27 жовтня, що у дуже важкій і водночас оригінальній обстановці наклав на себе руки діловод електричного відділу міської управи, дворянин Петро Федоров. 26 років. Близько 12-ї години ночі з'явився він у яскраво освітлений ресторан Павлова, зайняв один зі столиків і зажадав випивки. Численні відвідувачі ресторану не звернули на новоприбулого жодної уваги. Музика продовжувала гриміти. Але ось пан Федоров швидко виймає з бокової кишені револьвер. Гості та офіціанти застигли в жаху, не знаючи, що робити, а пан Федоров спокійно підносить револьвер до скроні, лунає постріл і він, як підкошений, падає біля столика. Важко передати, яке враження це самогубство викликало в зазвичай жвавому ресторані. Припускають, що самогубство скоєно на романтичному ґрунті, бо на столику покійного знайдено таку записку: "Прощай, Маруся! Тільки тебе одну любив"... [10, с. 5]. Обоє випадки самогубства справили на миколаївців гнітюче враження.

Звичайно, не обходилося, на превеликий жаль, в Миколаєві, як і у всій тогочасній Російській імперії, без явних проявів антисемітизму, антиєврейства у всіх сферах життя. Так, після посиленних особистих клопотань перед вищими сферами представникам торговельних організацій удалося, як відомо, домогтися відтермінування застосування 10% норми під час прийому євреїв до комерційних училищ. Комерційні училища дещо заспокоїлися, і життя їхнє увійшло у звичайну колію. Але навчальне відомство ніяк не може примиритися з привілейованим становищем, у яке, порівняно з іншими навчальними закладами, поставлено ці училища, і опікунським радам останніх надіслано циркуляр дуже різкого характеру. У цьому циркулярі міністерство торгівлі вимагає, щоб училища негайно увійшли з клопотанням про зміну статуту училища в сенсі скорочення відсоткової норми до 10 відсотків і щоб опікунські ради поступово щорічно знижували відсоткову норму, так щоб не пізніше 1911-1912 років євреїв у комерційних училищах було не більш ніж 10 %. Природно, цей справжній

циркуляр, що не залишає місця жодним двозначностям, знову переполошив комерційні училища. Миколаївський біржовий комітет скликав екстрені збори біржового товариства. Циркуляр справив на членів товариств гнітюче враження. Багато хто висловлювався за негайне попередження педагогічного персоналу про можливість закриття. Було висловлено побажання про скликання всеросійського з'їзду представників комерційних училищ, але на зборах з'ясувалося, що всі старання представників комерційної освіти будуть марні, оскільки уряд, маючи з цього питання Найвищу наказ, ні на які поступки не піде. Тому вирішено протягом зазначених трьох років щорічно знижувати норму на 2%, причому протягом цього часу з'ясується, закривати чи училище чи ні [9, с. 6].

Дивували проявами антисемітизму, антиєврейства і фінансові установи міста Миколаєва. Для прикладу наведемо випадок в листопаді 1908 р. Перетворений нещодавно з Північного-Російсько-Азіатський банк несподівано виявив себе налаштованим украй вороже до євреїв. Принаймні, абсолютно раптово 15 особам-євреям, службовцям миколаївського відділення цього банку, заявлено звільнення. До того ж треба додати, що більшість службовців – сімейні люди. Неважко зрозуміти їхнє критичне становище тепер, у сувору зиму, без заробітків. Звичайно, правління банку мотивує цей раптовий масовий розрахунок усіх євреїв бажанням обмежити штат службовців, у зв'язку зі скороченням банківських операцій, але тут наполегливо кажуть, що всіх звільнених службовців-євреїв замінять службовцями християнських віросповідань, тому що правління банку, що знову об'єднався, вирішило вивести єврейський дух зі своїх установ [6, с. 5]. Таким чином, ми бачимо, наскільки цікавими та різноманітними були хроніки подій історії міста Миколаєва в 1908 р.

Література

1. Юг. Наши корреспонденции. Николаев // Одесские Новости. 1910. № 8238. Среда. 13 (26) октября. С. 5.
2. Там само. № 8243. Вторник. 19 октября (1 ноября). С. 5.
3. Там само. № 8247. Суббота. 23 октября (5 ноября). С. 5.
4. Там само. № 8256. Среда. 3 (16) ноября. С. 5.
5. Там само. № 8270. Среда. 17 (30) ноября. С. 5.
6. Там само. № 8278. Пятница. 26 ноября (9 декабря). С. 5.
7. Там само. № 8265. Пятница. 12 (25) ноября. С. 5.
8. Там само. № 8266. Суббота. 13 (26) ноября. С. 7.
9. Там само. № 8274. Воскресенье. 21 ноября (4 декабря). С. 6.
10. Там само. № 8250. Среда. 27 октября (9 ноября). С. 5.